

Indiens behov av Ikea

LEDARE 2009-06-24

Åtta miljarder kronor skulle investeras, berättar Dagens Industri, i varuhus i Bombay och New Delhi. Men nu grusas indiers förhoppningar om arbeten i det blågula företaget, mångas drömmar om relativt billiga husgeråd går om intet liksom förväntningarna på att en multinationell koncern känd för social hänsyn, miljö och antikorrup­tion skulle påverka det omgivande samhället. Nu bromsar Ikea etableringarna.

Det beror inte på finanskris eller på att bedömningarna om den jättelika marknaden förändrats till det sämre. Nej, det är de indiska lagarna som sätter käppar i hjulet för investeringarna. Reglerna kräver att bolaget till minst 49 procent av ägandet är inhemskt. Utländska bolag som vill behålla den totala kontrollen över miljardinvesteringarna gör sig alltså icke besvär i Indien.

Indien är nu inte det enda landet där Ikea möter motstånd. Ingvar Kamprad belyste själv i sitt sommarprogram i Sveriges Radio, som märkligt nog blivit ett forum för nyheter, att koncernen i Ryssland betalat 1,5 miljarder kronor för mycket för gas- och elleveranser. Medan andra företag gett upp eller gett efter för korrup­tionen i Ryssland har dock Ikea tagit matchen med myndigheterna och ställt krav.

I Kroatien, kunde ledarsidan berätta i mars, kompliceras varuhusetableringar av till synes triviala ärenden. På regeringsnivå behandlas frågor om tillfartsvägar till ett kommande varuhus utanför Zagreb. I Sverige hade det varit ett ärende för en kommunal byggnadsnämnd. Kroatiska politiker säger frihandel, men tillämpar protektionism.

Det är bilder som ger en motvikt till den vanliga föreställningen om multinationella företag som får gräddfiler in i utvecklingsländerna. I själva verket möts ett bolag av Ikea på marknader som ryssland, Kroatien och Indien av motstånd. Det hämmar tillväxt och sysselsättning. I Sverige likaväl som i Indien. Men multinationella Ikea står likväl som många andra stora internationella företag för så mycket mer än kapital och investeringar. Den tuffa kampen mot korrup­tion i Ryssland hjälper i längden småföretagaren som inte har tillgång till jurister och kontanter. Om indiska kunder inte får köpa Billybokhyllor har bolaget satsat stora pengar på barns hälsa och rättigheter i landet. Det moderna företaget står för goda exempel, i form av till exempel hårda krav på underleverantörer. Det för in uppfördekoder i affärlivet och engagerar sig i närsamhället. På andra marknader tillför Ikea miljö­kunnande. Till detta kommer välkända fakta som att multinationella företag driver upp löner och villkor och underlättar facklig organisering.

Protektionismen är således inte bara ett hinder mot ekonomisk tillväxt. Den förgiftar ofta relationer mellan länder och människor. Läger dom handelshinder på våra varor ska vi göra detsamma med deras produkter och tjänster, lyder ett vanligt resonemang.

Men exemplen från Indien, Ryssland och Kroatien som gäller ett enda bolag visar också att protektionismen också är ett hinder mot institutioner som skulle stärka affärsmoral, rättigheter och miljötänkande. Det är vad ett företag som Ikea vis sidan av sängar, bord och hyllor exporterar.

Martin Tunström